

Galvenās vecmātes profesijas standarts

1. Vispārīgie jautājumi

1. Profesijas nosaukums – galvenā vecmāte.
2. Profesijas kods – 2230 02.

2. Nodarbinātības apraksts

1. Profesionālās kvalifikācijas līmenis – piektais profesionālās kvalifikācijas līmenis.
2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu kopsavilkums:
 - galvenā vecmāte ir sertificēta ārstniecības persona, kura rūpējas par sievietes, viņas ģimenes un sabiedrības seksuālo un reproduktīvo veselību; veic pirmsgrūtniecības, grūtnieces, dzemdētājas, nedēļnieces un jaundzimušā aprūpi, vada un atbild par fizioloģiskas grūtniecības, dzemdību un pēcdzemdību periodu, piedalās ārstniecībā, organizē un vada dzemdībpalīdzību, izglīto pacientus, aprūpes personālu un sabiedrību, kā arī veicina savas profesijas un dzemdībpalīdzības darba attīstību. Galvenā vecmāte strādā dažāda profila ārstniecības iestādēs (doktorātos, veselības aprūpes centros, ginekologu un dzemdību speciālistu praksēs, stacionāro ārstniecības iestāžu dzemdību nodaļās u.c.) vai strādā kā pašnodarbināta persona vai individuālais komersants.

3. Profesionālās darbības veikšanai nepieciešamās profesionālās kompetences

1. Spēja organizēt un vadīt dzemdībpalīdzību.
2. Spēja nodrošināt fizioloģiskās grūtniecības vadīšanu un grūtnieces aprūpi.
3. Spēja vadīt fizioloģiskas dzemdības un pēcdzemdību periodu.
4. Spēja veikt jaundzimušā aprūpi.

5. Spēja veikt sievietes un jaundzimušā stāvokļa izvērtēšanu.
6. Spēja veikt grūtnieču, dzemdētāju un nedēļnieču uzraudzību stacionāra un ārpusstacionāra dzemdībās.
7. Spēja veikt un uzņemties atbildību par fizioloģiskas grūtniecības, dzemdību un pēcdzemdību perioda norišu un veikto aktivitāšu dokumentāciju.
8. Spēja nodrošināt un uzņemties atbildību par normatīvo aktu ievērošanu dzemdībpalīdzībā.
9. Spēja izvērtēt sievietes un viņas ģimenes zināšanas un iemaņas dzemdībpalīdzības un veselības uzturēšanas, veicināšanas un saglabāšanas jautājumos.
10. Spēja izglītēt sievietes, viņas ģimenes locekļus un sabiedrību par dzemdībpalīdzības un veselības uzturēšanas, veicināšanas un saglabāšanas jautājumiem.
11. Spēja izvērtēt epidemioloģisko situāciju un veikt ģimenes ārsta, ginekologa, dzemdību speciālista informēšanu par pamanītajām novirzēm, saistībā ar seksuālo un reproduktīvo veselību.
12. Spēja uzņemties atbildību par sievietes un viņas ģimenes informēšanu par seksuālo un reproduktīvo veselību ietekmējošiem faktoriem.
13. Spēja veikt sabiedrības veselības veicināšanas pasākumus ikdienas praksē, sadarbojoties ar citiem veselības veicināšanas pasākumu organizētājiem.
14. Spēja sadarboties ar primārās veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem, sniedzot reproduktīvās veselības pakalpojumus.
15. Spēja izvērtēt un dokumentēt pacientu zināšanas, izpratni, prasmes un līdzdarbību veselību veicinošajos un uzturošajos pasākumos.
16. Spēja analizēt epidemioloģisko rādītāju dinamiku.
17. Spēja lietot sievietes reproduktīvās izmeklēšanas metodes.
18. Spēja analizēt reproduktīvās izmeklēšanas datus un uzņemties atbildību par ģimenes ārstu vai ginekologu informēšanu par tiem.

19. Spēja nodrošināt sievietei grūtniecības, dzemdību un pēcdzemdību periodā nepieciešamo aprūpi, diagnostiskās un ārstnieciskas procedūras, izmantojot atbilstošas medicīniskās tehnoloģijas.

20. Spēja nodrošināt neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanu grūtniecēm, dzemdētājām, nedēļniecēm un jaundzimušajiem un sniegt to ārsta prombūtnē.

21. Spēja nodrošināt medikamentu ordinēšanu un uzņemties atbildību par precīzu un drošu medikamentu saņemšanu.

22. Spēja veikt reproduktīvās veselības traucējumu diagnosticēšanu, nepieciešamās ārstēšanas nozīmēšanu un veselības stāvokļa stabilizēšanu.

23. Spēja atpazīt patoloģiskus stāvokļus grūtniecēm, dzemdētājām, nedēļniecēm un jaundzimušajiem, kuru dēļ nepieciešama ārsta konsultācija un uzņemties atbildību par šādas konsultācijas organizēšanu.

24. Spēja izstrādāt klīniskās vadlīnijas attiecībā uz riskiem dzemdniecībā.

25. Spēja veikt dzemdību palīdzības personāla skaita plānošanu un piesaisti.

26. Spēja izstrādāt un pilnveidot grūtnieču un dzemdētāju aprūpes darba vadlīnijas un personāla amatu aprakstus.

27. Spēja izvērtēt un pārraudzīt katra grūtnieču un dzemdētāju aprūpes personāla paveiktā darba apjomu un kvalitāti.

28. Spēja veicināt dzemdību palīdzības, seksuālās un reproduktīvās veselības veicināšanas personāla mūžizglītību un profesionālo kompetenci.

29. Spēja sazināties.

30. Spēja analizēt un izvērtēt savu profesionālo darbību.

31. Spēja sadarboties ar pacientu tiesību aizsardzības organizācijām.

32. Spēja piedalīties profesionālās pilnveides programmu izstrādē un realizācijā.

33. Spēja pilnveidot vecmāšu izglītību patstāvīgas prakses veikšanai.
34. Spēja izvērtēt un analizēt veikto izglītošanas darbu.
35. Spēja plānot un veikt grūtnieču un dzemdētāju aprūpes darba kvalitatīvo un kvantitatīvo datu savākšanu un analīzi.
36. Spēja analizēt iegūtos datus un veikt grūtnieču un dzemdētāju aprūpes kvalitātes pilnveidošanas pasākumus.
37. Spēja ieviest jaunākos uz pierādījumiem balstītos medicīnas zinātnes sasniegumus savā darbā.

4. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes

1. Vadīt fizioloģisko grūtniecību un dzemdības.
2. Veikt fizioloģiskas grūtniecības un dzemdību aprūpi.
3. Vadīt fizioloģisko pēcdzemdību periodu un nedēļnieces aprūpi.
4. Novērtēt jaundzimušā stāvokli.
5. Veikt jaundzimušā aprūpi.
6. Plānot ārpusstacionāra dzemdību vadīšanu.
7. Noteikt epidemioloģiskajos datos riskus reproduktīvajai veselībai.
8. Izmantot sievietes reproduktīvās izmeklēšanas metodes, tai skaitā onkocitoloģisko izmeklējumu veikšanu.
9. Pielietot diagnostiskās un ārstnieciskās procedūras grūtniecēm, dzemdētājām un nedēļniecēm.
10. Sniegt neatliekamo medicīnisko palīdzību.
11. Nozīmēt papildus izmeklēšanu un ārstēšanu saistībā ar reproduktīvo veselību.

12. Izstrādāt klīniskās vadlīnijas attiecībā uz riskiem dzemdniecībā.
13. Integrēt zinātnes sasniegumus aprūpes darbā.
14. Izstrādāt un aktualizēt dzemdību palīdzībā lietojamo dokumentāciju.
15. Plānot un veikt pacientu aprūpes darba kvalitatīvo un kvantitatīvo datu savākšanu un analīzi.
16. Pielietot kvalitātes pilnveidošanas pasākumus aprūpes darbā.
17. Ievērot savā profesionālajā darbībā normatīvos aktus un ētikas principus.
18. Noteikt prioritātes savā darbā.
19. Veicināt un pielietot pozitīvas saskarsmes iemaņas aprūpes darbā.
20. Sadarboties ar sievietēm, viņu ģimenēm.
21. Sadarboties ar citiem veselības un sociālas aprūpes profesionāļiem un institūcijām.
22. Radīt un uzturēt drošu veselības aprūpes un dzemdībpalīdzības darba vidi.
23. Ievērot higiēnas un darba aizsardzības prasības.
24. Pielietot ar izpratni zinātnes sasniegumus un pētniecības rezultātus.
25. Piedalīties kolēģu/studentu profesionālajā pilnveidē.
26. Ievērot konfidencialitāti aprūpes darbā.
27. Uzturēt savu profesionālo kompetenci.
28. Lietot verbālas un neverbālas saskarsmes metodes.
29. Uzņemties atbildību par profesionālo darbību.
30. Spēt kritiski domāt un risināt problēmas.

31. Vākt, analizēt un sniegt informāciju.
32. Lietot datoru informācijas glabāšanai un apstrādei.
33. Analizēt un dokumentēt faktus.
34. Plānot un organizēt veicamo darbu.
35. Noteikt prioritātes un darba uzdevumus.
36. Sagatavot lietišķos un profesionālos dokumentus.
37. Līdzdarboties komandas darbā.
38. Ievērot multidisciplināras komandas darba principus.
39. Pielietot vismaz divas svešvalodas (krievu un angļu) saskarsmes veidošanai, profesionālās literatūras un zinātnisko sasniegumu apgūšanai.
40. Ievērot darba tiesiskās attiecības.

5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas

1. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas priekšstata līmenī:
 - 1.1. vispārīgā bakterioloģija, virusoloģija, parazitoloģija;
 - 1.2. vispārīgā biofizika, bioķīmija, radioloģija;
 - 1.3. vispārīgā socioloģija un medicīnas sociālie jautājumi.
2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas izpratnes līmenī:
 - 2.1. vispārīgā anatomija un fizioloģija;
 - 2.2. vispārīgā patoloģija;
 - 2.3. pediatrija;
 - 2.4. higiēna, veselības mācība, profilakse, agrīna slimību diagnostika;
 - 2.5. vispārīgā farmakoloģija;
 - 2.6. psiholoģija;
 - 2.7. veselības aprūpes organizāciju reglamentējošie tiesību akti;
 - 2.8. atsāpināšana, anestezioloģija un reanimācija;
 - 2.9. jaundzimušā fizioloģija un patoloģija (neonatoloģija);

2.10. profesionālie termini vismaz divās svešvalodās.

3. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas lietošanas līmenī:

3.1. uzturmācība un dietoloģija (akcentējot tās uz sievietēm, jaundzimušajiem, zīdaiņiem);

3.2. mācību metodes un principi;

3.3. vecmātes profesionālā ētika un ar profesionālo darbību saistītie normatīvie akti;

3.4. seksuālā izglītošana un ģimenes plānošana;

3.5. mātes un bērna tiesību aizsardzība;

3.6. embrioloģija un augļa attīstība;

3.7. grūtniecība, dzemdības un pēcdzemdību periods;

3.8. ginekoloģiskā un dzemdību patoloģija;

3.9. topošo vecāku sagatavošana dzemdībām un vecāku statusam, ietverot psiholoģiskos aspektus;

3.10. sagatavošanās dzemdību pieņemšanai (ietverot zināšanas par dzemdniecībā izmantojamo tehnisko aprīkojumu un tā lietošanu);

3.11. jaundzimušā aprūpe, tās psiholoģiskie un sociālie faktori;

3.12. profesionālā terminoloģija valsts valodā un svešvalodā;

3.13. vismaz divas svešvalodas saziņas līmenī;

3.14. valsts valoda;

3.15. darba tiesiskās attiecības;

3.16. darba aizsardzība;

3.17. vides aizsardzība.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākumi	Uzdevumi
1. Dzemdībpalīdzības organizēšana un vadīšana	1.1. Nodrošina fizioloģiskas grūtniecības vadīšanu un aprūpi; 1.2. Vada fizioloģiskas dzemdības; 1.3. Vada fizioloģisku pēcdzemdību periodu; 1.4. Veic jaundzimušā aprūpi; 1.5. Veic sievietes un jaundzimušā stāvokļa izvērtēšanu; 1.6. Veic grūtnieču, dzemdētāju, nedēļnieču uzraudzību stacionāra un

	<p>plānotās ārpusstacionāra dzemdībās;</p> <p>1.7. Dokumentē fizioloģiskas grūtniecības, dzemdību un pēcdzemdību perioda norises un veiktās aktivitātes;</p> <p>1.8. Nodrošina normatīvo aktu ievērošanu dzemdīpalīdzībā.</p>
2. Sievietes seksuālās un reproduktīvās veselības veicināšana	<p>2.1. Izvērtē epidemioloģisko situāciju, saistībā ar seksuālo un reproduktīvo veselību;</p> <p>2.2. Informē par seksuālo un reproduktīvo veselību ietekmējošiem faktoriem;</p> <p>2.3. Veic sabiedrības veselības veicināšanas pasākumus ikdienas praksē, sadarbojoties ar citiem veselības veicināšanas pasākumu organizētājiem;</p> <p>2.4. Sadarbojas ar primārās veselības aprūpes praksēm sniedzot reproduktīvās veselības pakalpojumus;</p> <p>2.5. Izvērtē un dokumentē pacientu kompetences un rīcības dinamiku veselību veicinošajos un uzturošajos pasākumos;</p> <p>2.6. Analizē epidemioloģisko rādītāju dinamiku.</p>
3. Piedalīšanās ārstniecībā	<p>3.1. Lieto sievietes reproduktīvās izmeklēšanas metodes;</p> <p>3.2. Analizē un informē par reproduktīvās izmeklēšanas datiem gimenes arstu, vai ginekologu;</p> <p>3.3. Nodrošina sievietei grūtniecības, dzemdību un pēcdzemdību periodā nepieciešamo aprūpi, diagnostiskās un ārstnieciskās procedūras, izmantojot atbilstošus klīniskos un tehniskos līdzekļus ;</p> <p>3.4. Nodrošina neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanu grūtniecēm, dzemdētājām, nedēļniecēm un jaundzimušajiem;</p> <p>3.5. Nodrošina medikamentu ordinēšanu, precīzu un drošu medikamentu saņemšanu;</p> <p>3.6. Veic reproduktīvās veselības traucējumu</p>

	<p>diagnosticēšanu, nepieciešamās ārstēšanas nozīmēšanu un veikšanu veselības stāvokļa stabilizēšanai;</p> <p>3.7. Atpazīst patoloģiskus stāvokļus grūtniecēm, dzemdētājām, nedēļniecēm un jaundzimušajiem, kuru dēļ nepieciešama ārsta konsultācija; veic nepieciešamo neatliekamo palīdzību ārsta prombūtnē;</p> <p>3.8. Izstrādā klīniskās vadlīnijas attiecībā uz riskiem dzemdniecībā.</p>
<p>4. Aprūpes personāla (komandas) darba koordinēšana un pārraudzība</p>	<p>4.1. Piedalās dzemdību palīdzības personāla skaita plānošanā un piesaistē;</p> <p>4.2. Izstrādā un pilnveido aprūpes darba vadlīnijas, piedalās amatu aprakstu izstrādē;</p> <p>4.3. Vērtē un pārrauga katra aprūpes komandas dalībnieka paveiktā darba apjomu un kvalitāti;</p> <p>4.4. Veicina dzemdību palīdzības, seksuālās un reproduktīvās veselības veicināšanas komandas locekļu mūžizglītību un profesionālo kompetenci;</p> <p>4.5. Veicina komunikāciju un sadarbību;</p> <p>4.6. Regulāri analizē un izvērtē savu profesionālo darbību;</p> <p>4.7. Sadarbojas ar pacientu tiesību aizsardzības organizācijām.</p>
<p>5. Izglītošanas darba plānošana, organizēšana, realizēšana un vadīšana</p>	<p>5.1. Piedalās profesionālās pilnveides programmu izstrādē un realizācijā;</p> <p>5.2. Pilnveido vecmāšu izglītību patstāvīgas prakses veikšanai;</p> <p>5.3. Izvērtē sievietes un viņas ģimenes zināšanas un iemaņas par dzemdībpalīdzības un veselības uzturēšanas, veicināšanas, saglabāšanas jautājumiem;</p> <p>5.4. Izglīto sievieti, viņas ģimenes locekļus un sabiedrību par dzemdībpalīdzības un veselības uzturēšanas, veicināšanas un saglabāšanas jautājumiem;</p>

	5.5. Izvērtē un analizē veikto izglītošanas darbu.
6. Zinātniskās pētniecības darba veikšana	6.1. Plāno un veic grūtnieču un dzemdētāju aprūpes darba kvalitatīvo un kvantitatīvo datu savākšanu un analīzi; 6.2. Analizē iegūtos datus un veic grūtnieču un dzemdētāju aprūpes kvalitātes pilnveidošanas pasākumus; 6.3. Analizē grūtnieču un dzemdētāju aprūpes darba pilnveidošanas pasākumu efektivitāti; 6.4. Ievieš jaunākos uz pierādījumiem balstītos medicīnas zinātnes sasniegumus savā darbā.

Galvenās vecmātes profesijas standarta izstrādes darba grupa:

- Liāna Deklava – Rīgas Stradiņa universitāte, Māszinību fakultātes asistente;
- Inese Ozoliņa – Medicīnas profesionālās izglītības centra Cilvēkresursu attīstības plānošanas daļas vadītāja;
- Inga Millere – Rīgas Stradiņa universitāte, Māszinību fakultātes dekāne;
- Kristaps Circenis – Rīgas Stradiņa universitāte, Māszinību fakultātes prodekāns;
- Antra Kupriša – Valmieras slimnīca, sertificēta vecmāte, vecmāšu asociācijas prezidente;
- Intra Kļaviņa – SIA Rīgas rajona pašvaldības slimnīca, sertificēta vecmāte;
- Iveta Dzirkale – SIA Klīnika EGV, sertificēta vecmāte.

Galvenās vecmātes profesijas standarta eksperti:

- A. Ploriņš – Veselības ministrija, valsts sekretārs;
- I.Lietuviete – Rīgas Dzemdību nams, valdes priekšsēdētāja.